

DOPORUČENÍ MAS Šumavsko, z.s. KE ZPRACOVÁNÍ ŽÁDOSTÍ K VÝZVĚ Č. 6 V OPZ

Popis podporovaných aktivit

Další programy a činnosti v oblasti sociálního začleňování

Jedná se o programy a činnosti se společensky prospěšným charakterem (nikoli komerčním), které mají příznivý dopad na osoby z cílových skupin v území MAS.

Současně jsou podporované aktivity v souladu s aktivitami podporovanými Jihočeským krajem, konkrétně se jedná o tyto grantové programy:

- **Podpora sociálního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením na území Jihočeského kraje**
 - **Opatření č. 1:** Podpora fakultativních služeb a podpůrných aktivit osobám a rodinám v dlouhodobé nebo akutní sociální krizi
- **Podpora a rozvoj protidrogové politiky Jihočeského kraje v roce 2018**
 - **Opatření č. 2:** Podpora sekundární a terciární prevence
- **Podpora rodinné politiky (Podpora posilování rodičovských kompetencí, mezigeneračního soužití a prevence sociálního vyloučení rodičů pečujících o děti)**
 - **Opatření č. 2:** Podpora rodin v evidenci orgánu sociálně-právní ochrany dětí
 - **Opatření č. 3:** Podpora odborné poradenské pomoci potřebné k překonání problémů rodiny
 - **Opatření č. 4:** Podpora práce s ohroženými dětmi
- **Podpora a zkvalitnění zdravotní péče o nevléčitelně nemocné, včetně podpory rodin těchto nemocných**
 - **Opatření č. 1:** Podpora péče o nevléčitelně nemocné a umírající ve vlastním sociálním prostředí.
- **Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**
 - **Opatření č. 2** Podpora svépomocných aktivit/podpůrných programů zdravotně postižených, seniorů, a sdružení pacientů, včetně procesů jejich integrace
 - **Opatření č. 3** Podpora procesu integrace osob v nepříznivé sociální situaci.
- **Podpora poradenských center pro seniory v Jihočeském kraji**

Podporovány budou programy a činnosti realizované v přirozeném sociálním prostředí osob z cílových skupin, tj. aktivity realizované terénní nebo ambulantní formou. Musí být zajištěno, že se skutečně jedná o **programy a činnosti nad rámec základních činností sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách-nelze podporovat programy, které mají charakter sociální služby, avšak nejsou jako sociální služba registrovány!**

Budou podporovány zejména následující programy a činnosti:

- **Programy prevence a řešení problémů především v sociálně vyloučených lokalitách¹** zaměřené na rizikové jedince či skupiny osob žijící v extrémně nepříznivých životních podmínkách a na sociálně znevýhodněné skupiny obyvatel, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachatelé nebo oběťmi trestné činnosti, nebo kteří již spáchali trestnou činnost. Jedná se o programy sekundární a terciální prevence sociálně patologických jevů a příčin kriminogenních situací, prevence kriminality a ochrany veřejného pořádku², včetně podpory účasti členů komunity na předcházení rizikových situací a řešení problémů ohrožených osob (např. zavádění koordinovaného přístupu k prevenci kriminality, tvorba obecních plánů prevence kriminality se zapojením komunity, asistenti prevence kriminality³, asistence obětem trestných činů při jednání s policií, soudy a dalšími úřady, mentoring, preventivní programy pro mladé osoby 15+ a rodiny s dětmi, např. vzdělávání, aktivizační, asistenční a motivační programy, pomoc v krizových životních situacích, sociálně-terapeutické pobyty realizované formou příměstských táborů⁴).

Kraj má pro tuto aktivitu vypsány grantový program:

- **Podpora sociálního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením na území Jihočeského kraje**
 - **Opatření č. 1: Podpora fakultativních služeb a podpůrných aktivit osobám a rodinám v dlouhodobé nebo akutní sociální krizi**
- **Aktivity směřující k podpoře mladým lidem ze sociálně znevýhodněného prostředí při vstupu do samostatného života po ukončení nebo i v průběhu jejich vzdělávání (zejména pokud pochází ze sociálně znevýhodněného prostředí, náhradní rodinné péče nebo ústavní péče, tj. školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popř. jiných zařízení pro péči o děti a mládež).** Jedná se o činnosti zaměřené na podporu fungování cílové skupiny v přirozeném sociálním prostředí a podporu v jejím začlenění se do běžného života a na trh práce⁵. Aktivity zohledňují specifické potřeby cílové skupiny těchto osob (sociálně znevýhodněné prostředí, předchozí ústavní péče nebo náhradní rodinná péče apod.). Například může jít o realizaci vzdělávacích aktivit na podporu rozvoje psychosociálních a praktických dovedností, právního povědomí, posílení osobních kompetencí s cílem začlenění do běžné společnosti, zapojení cílové skupiny do realizace komunitních aktivit, programy

¹ Doporučujeme vycházet z Gabalovy Mapy sociálně vyloučených lokalit (<http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz/analyza-socialne-vyloucenych-lokalit-v-cr-1?highlightWords=mapa+svl>). V případě, že se na území MAS nenachází sociálně vyloučená lokalita, musí MAS existenci problémů spojených se sociálním vyloučením identifikovat ve své SCLLD.

² Nejedná se o situační prevenci kriminality ve smyslu zavádění kamer a dalších bezpečnostních a ochranných prvků nebo o realizaci přednášek na téma bezpečnosti pro širokou veřejnost apod.

³ V rámci prevence kriminality budou podporovány aktivity, které jsou v souladu s Metodikou výběru, přípravy a činnosti asistentů prevence kriminality (APK) vydané Ministerstvem vnitra ČR viz <http://www.mvcr.cz/clanek/metodika-vyberu-pripravy-a-cinnosti-asistentu-prevence-kriminality.aspx> a <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-metodicky-doporuceni-vyzvy-programu-prevence-kriminality-na-rok-2015.aspx> v části C3. V této výzvě nebudou podporovány rekvalifikační kurzy vztahující se k prevenci kriminality, do projektu vstupují již proškolení APK, nebude podporováno jejich vstupní, ale pouze průběžné vzdělávání. Vstupní vzdělávání nových APK je v gesci MV ČR (speciální dotační titul na podporu a vzdělávání APK), případně dalších vzdělávacích institucí poskytujících shodné typy vzdělávání. Náklady na absolvování vstupního vzdělávání APK nejsou způsobilé v této výzvě (kurz MV ČR není akreditován). Způsobilé výdaje projektu: mzdy, provoz, výstroj APK atd. (viz metodika MV ČR). Oprávnění žadatelé: pouze obce, kde působí obecní policie (v obcích s udělenou výjimkou, kde je dohoda s PČR, nemohou být APK v projektech OPZ podpořeny, případná podpora bude v gesci MV ČR). ŘO OPZ bude s MV ČR konzultovat případné příjemce v OPZ s cílem zabránění duplicitní podpoře.

⁴ Jedná se o sociálně-terapeutické pobyty zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů, které jsou určeny především pro rizikovou mládež. Cílem je umožnit cílové skupině zažít jiný model fungování, než který běžně zná díky znevýhodňujícímu prostředí, ve kterém žije. Příměstské tábory by svým zaměřením měly přispívat k podpoře sociálního a osobnostního rozvoje a k ochraně před působením negativních vlivů.

⁵ Nebudou podporovány aktivity, které mají podobu ubytovacích/pobytových služeb pro cílovou skupinu.

rozvíjející kompetence v oblasti finanční gramotnosti a prevence zadluženosti, možnosti uplatnění se na trhu práce, zvyšování kvalifikace, získání odpovídajícího bydlení, mentoring, vrstevnická pomoc (peer programy), doprovázení a asistence při přechodu do samostatného života apod.

Kraj má pro tuto aktivitu vypsany grantový program:

- **Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**
 - **Opatření č. 3** - Podpora procesu integrace osob v nepříznivé sociální situaci.

- **Aktivity a programy sekundární a terciární prevence pro osoby s chronickým duševním onemocněním** a jejich rodinné příslušníky, mimo zdravotnické služby a péči (programy rozvíjející dovednosti a schopnosti potřebné pro každodenní život, schopnost zacházet se svou nemocí, udržování přirozených sociálních vztahů a vazeb, samostatné rozhodování o způsobu vlastního života, zvyšování kompetencí v oblasti orientace v nabídce služeb, programů a sociálního zabezpečení pro cílovou skupinu, vedení k samostatnému využívání veřejných služeb, specializované právní poradenství, svépomocné a aktivizační programy atd.).

Kraj má pro tuto aktivitu vypsany grantový program:

- **Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**
 - **Opatření č. 2** Podpora svépomocných aktivit/podpůrných programů zdravotně postižených, seniorů, a sdružení pacientů, včetně procesů jejich integrace
 - **Opatření č. 3** Podpora procesu integrace osob v nepříznivé sociální situaci.

- **Aktivity a programy sekundární a terciární prevence pro osoby ohrožené závislostmi na návykových látkách**, včetně gamblingu a závislosti na PC hrách, mimo zdravotnické služby a péči (programy zaměřené na minimalizaci zdravotních a sociálních rizik u osob užívajících drogy nebo drogou ohrožených a rizik spojených s hazardním hraním, svépomocné a aktivizační programy, adiktologická psychosociální intervence, doléčovací programy pro osoby, které opouštějí terapeutickou komunitu, aktivity zaměřené na integraci do pracovního života atd.).

Kraj má pro tuto aktivitu vypsany grantový program:

- **Podpora a rozvoj protidrogové politiky Jihočeského kraje v roce 2018**
 - **Opatření č. 2:** Podpora sekundární a terciární prevence

- **Programy pro osoby opouštějící zařízení pro výkon trestu odnětí svobody**, pro osoby ve výkonu trestu a pro osoby s alternativními tresty (pachatelé trestné činnosti), probační a resocializační programy⁶ a programy zaměřené na pachatele domácího násilí s cílem předcházení jejich dalšího násilného chování (programy sociálního výcviku a rozvoje sociálních a osobních dovedností s cílem sociální integrace, nalezení zaměstnání, psychologické poradenství atd.).

Kraj má pro tuto aktivitu vypsany grantový program:

- **Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**
 - **Opatření č. 3** - Podpora procesu integrace osob v nepříznivé sociální situaci.

- **Motivační programy přispívající k sociálnímu začlenění nebo k prevenci sociálního vyloučení osob** v nepříznivé sociální situaci (rozvoj psychosociálních a praktických dovedností, posilování osobních kompetencí v běžném životě, podpora právního povědomí a sebedůvěry s cílem začlenění do běžné společnosti a na trh práce, vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti, posilování rodičovských kompetencí, získávání základních sociálních a profesních dovedností a

⁶ Jedná se pouze o programy akreditované Ministerstvem spravedlnosti ČR. Např. asistence a doprovázení při odchodu z výkonu trestu odnětí svobody či při vykonávání alternativního trestu (spolupráce se sociálními kurátory, s Probační a mediační službou ČR při znovu začlenění osoby z cílové skupiny do společnosti a na trh práce).

schopnosti uplatnit se na trhu práce, společenské začlenění osob vystavených institucionalizaci, obnovení, upevnění či zprostředkování kontaktu s přirozeným sociálním prostředím, pomoc při uplatňování práv a zvládání zátěží běžného života, programy učení se hodnotám v oblasti svobody a odpovědnosti jednotlivce, doprovody při jednání s institucemi atd.).

Kraj má pro tuto aktivitu vypsany grantový program:

- **Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**
 - **Opatření č. 3** - Podpora procesu integrace osob v nepříznivé sociální situaci.
- **Programy a aktivity v oblasti sociálně-právní ochrany dětí⁷** zaměřené na preventivní programy na podporu rodiny, aktivity směřující k obnovení narušených funkcí rodiny a vedoucí ke stabilizaci rodiny, rozvoj aktivit podporujících komunitní práci a zapojování zdrojů komunit do řešení situace ohrožených rodin atd.

Kraj má pro tuto aktivitu vypsany grantový program:

- **Podpora rodinné politiky (Podpora posilování rodičovských kompetencí, mezigeneračního soužití a prevence sociálního vyloučení rodičů pečujících o děti)**
 - **Opatření č. 2:** Podpora rodin v evidenci orgánu sociálně-právní ochrany dětí
 - **Opatření č. 3:** Podpora odborné poradenské pomoci potřebné k překonání problémů rodiny
 - **Opatření č. 4:** Podpora práce s ohroženými dětmi
- **Aktivity zaměřené na podporu pečujících osob a neformální péče** (tj. péče poskytovaná osobě závislé v rámci rodin nebo komunit osobami blízkými - rodinnými příslušníky, příbuznými nebo známými) a **sdílené péče** (tj. kombinace péče poskytované profesionálními poskytovateli a neformálními pečovateli), včetně rozvoje **domácí paliativní péče** (terénní mobilní týmy, vzdělávání a poradenství pro osoby pečující apod.). Dle kvalifikovaných odhadů je významná část veškeré sociální a zdravotní dlouhodobé péče poskytována rodinnými příslušníky nebo jinými pečujícími. Podporovány budou zejména **podpůrné služby určené pro pečující osoby** - sociální práce, psychoterapeutická podpora, edukace a specifické poradenství v oblasti kombinování formální a neformální péče, možnosti využívání podpůrných sociálních služeb, jednání s úřady, organizace a pomoc při zvládání přímé péče (supervize, odborné techniky přímé péče), pomoc s péčí o domácnost, řešení finanční situace, rozšíření kvalifikace, kombinování péče se zaměstnáním, či s návratem na trh práce po ukončení péče, právní poradenství, dále podpora pečující osoby ze strany sociálních pracovníků obcí, úřadů práce a nemocnic (zvyšování personální kapacity sociálních pracovníků, kteří mohou pečujícím osobám poskytnout podporu a poradenství, zřízení pozice koordinátora podpory, tj. sociálního pracovníka na obcích, který bude pomáhat pečujícím osobám zajistit vše potřebné pro svou činnost, zvyšovat kompetence a znalosti pečujících osob pro řešení problémů spojených s péčí o osobu závislou atd.). Cílem je zmírnění znevýhodnění pečujících osob na trhu práce, které je spojené s poskytováním neformální péče, rozvoj vzájemné provázanosti a sdílení péče mezi formálními poskytovateli, neformálními pečovateli a službami zaměstnanosti, a zvýšení informovanost pečujících osob o svých možnostech.

Kraj má pro tuto aktivitu vypsany grantový program:

- **Podpora a zkvalitnění zdravotní péče o nevléčitelně nemocné, včetně podpory rodin těchto nemocných**
 - **Opatření č. 1:** Podpora péče o nevléčitelně nemocné a umírající ve vlastním sociálním prostředí.
- **Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**
 - **Opatření č. 2** Podpora svépomocných aktivit/podpůrných programů zdravotně postižených, seniorů, a sdružení pacientů, včetně procesů jejich integrace
 - **Opatření č. 3** Podpora procesu integrace osob v nepříznivé sociální situaci.

⁷ Jedná se pouze o aktivity, které nejsou současně podporovány ze státní dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí.

- **Aktivity zaměřené na předcházení ekonomické nestability osob z cílových skupin** - posilování finanční gramotnosti osob ohrožených předlužeností, finanční plánování a řešení zadluženosti, zvyšování příjmů, snižování dluhů na bydlení, dluhové poradenství včetně zpracování insolvenčních návrhů⁸, zvyšování kompetencí v oblasti hospodaření domácnosti včetně finančního plánování a praktických nácviků (např. trénink schopnosti čelit impulsivnímu nakupování či manipulaci v souvislosti s poskytováním úvěrů apod.), zvyšování sociálních a profesních dovedností a kompetencí v oblasti hledání a udržení stabilního zaměstnání, aktivity zaměřené na spolupráci partnerů na místní úrovni včetně spolupráce se zaměstnavateli při řešení problémů spojených se zaměstnáváním pracovníků s exekucemi atd.

Kraj má pro tuto aktivitu vypsáný grantový program:

- **Podpora poradenských center pro seniory v Jihočeském kraji** - *Cílem dotačního programu je poskytnutí finanční podpory na zřízení a provoz max. 10 informačních a metodických center v Jihočeském kraji zaměřených na základní poradenství v problematice právní, finanční, zdravotně-sociální, spotřebitelské apod. (mimo poraden registrovaných dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách) a pomoc seniorům v oblasti prevence izolace, spotřebitelského chování či proaktivního stylu života.*

- **Aktivity zaměřené na rozvoj sociálního/dostupného/podporovaného/prostupného bydlení** jako prevence prostorového vyloučení vzniku sociálně vyloučených lokalit a bezdomovectví. Podporované aktivity se týkají řešení problematiky bydlení prostřednictvím podpory sociální práce s klienty - preventivní, následné a doprovodné služby pro osoby ohrožené ztrátou bydlení, např. programy prevence ztráty bydlení a znovu začlenění do bydlení, aktivity k zabránění nedobrovolnému vystěhování osob z bydlení, participativní metody využívající spoluúčasti klientů na rozhodování a realizaci aktivit (institut domovníka dle metodického podkladu MV ČR viz <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-metodicky-doporuceni-vyzvy-programu-prevence-kriminality-na-rok-2015.aspx> v části H, klientské domovní samosprávy - projektové žádosti na podporu institutu domovníka je nezbytné předem projednat s danou obcí, je-li žadatelem jiný subjekt než přímo obec⁹), zavádění case managementu a jiných forem koordinace, zvyšování sociálních kompetencí vzhledem k udržení bydlení, bezproblémového užívání bytu a přijetí adekvátního bydlení jako důležité hodnoty, podpora ekonomického a ekologického životního stylu (omezení plýtvání, hospodárný životní styl), síťování a multidisciplinární spolupráce, správa dluhu atd. Podpora není určena na investice do sociálního bydlení (rekonstrukce, modernizace, nákup dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku), na vybavení bytů (umyvadlo, sprcha, vana, WC, kuchyňská linka, varná deska, trouba apod.), na opravy a údržbu, na nájemné a kauce atd. Aktivity musí být vždy zaměřeny na přímou podporu cílové skupiny osob (klientů), nikoli pouze na vytváření nástrojů a systémů sociálního bydlení. Projekty, jejichž součástí bude i vytváření nástrojů a systémů sociálního bydlení, budou vždy pilotními, aktivity musí mít primárně přímý dopad na cílové skupiny osob (klientů).

Kraj má pro tuto aktivitu vypsáný grantový program:

- **Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**
 - **Opatření č. 3 - Podpora procesu integrace osob v nepříznivé sociální situaci.**
- **Aktivity podporující mimosoudní způsob řešení konfliktů v oblasti bydlení a pracovně-právních vztahů** (programy finančně dostupné mediace, postupného splácení služeb profesionálních advokátů a mediátorů, bezplatná právní pomoc při zadlužení a v oblasti prevence sociálního vyloučení zaměřená na problematiku pracovně-právních vztahů, bydlení, exekucí atd.).

⁸ V souladu s novelou zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

⁹ Žadatel v projektové žádosti popíše způsob, jakým byla žádost na podporu institutu domovníka projednána s obcí, kde má být institut domovníka realizován.

Kraj má pro tuto aktivitu vypsany grantový program:

- **Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**
 - **Opatření č. 3 - Podpora procesu integrace osob v nepříznivé sociální situaci.**

- **Aktivity přispívající k boji s diskriminací** (vzdělávací aktivity zaměřené na destigmatizaci cílové skupiny, na informování o příčinách, formách diskriminace a způsobech prevence a odstraňování diskriminace, poskytování poradenství cílovým skupinám týkající se nediskriminace a rozvoj různých forem služeb pro oběti diskriminace, např. služby bezplatných právních poraden včetně zastupování před soudem za účelem zajištění ochrany a pomoci obětem diskriminace, řešení případů diskriminace soudními i mimosoudními prostředky apod.). Aktivity musí být vždy zaměřeny na přímou podporu cílové skupiny osob (klientů). Nebude podporována realizace kampaní a dalších osvětových aktivit bez vztahu k přímé podpoře cílové skupiny a konkrétnímu území MAS.

Kraj má pro tuto aktivitu vypsany grantový program:

- **Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**
 - **Opatření č. 3 - Podpora procesu integrace osob v nepříznivé sociální situaci.**

- **Aktivity místních samospráv při optimalizaci zajištění činností a výkonu sociální práce na svém území** - podpora profesionální realizace sociální práce jako činnosti zaměřené na pomoc jednotlivcům, skupinám či komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v jejich přirozeném prostředí (podpora využití specifických metod a technik sociální práce a individualizovaného přístupu, podpora výkonu sociální práce se zaměřením na identifikaci potřeb osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených na úrovni odborných postupů při případové práci, metodické činnosti a koordinaci nástrojů pomoci apod.). Bude podporován výkon sociální práce na obcích (typu I., II. i III.)¹⁰, včetně jeho dostatečného personálního zajištění. Podporovány budou především preventivní aktivity směřující k pozitivní změně v daném území obce, posilování vzájemných vazeb a spolupráce mezi obyvateli, organizacemi a institucemi. Důraz by měl být kladen především na znalost místního prostředí, dostupnosti a kapacit sociálních služeb a vzájemnou komunikaci a spolupráci mezi sociálními pracovníky a dalšími aktéry. Podporovány budou projekty zaměřené na participativní metody práce s klienty (zapojování klientů do rozhodování) a s osobami/skupinami osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením, rozvoj síťování služeb, multidisciplinární spolupráce atd. Součástí nákladů projektu mohou být i náklady na celoživotní vzdělávání sociálních pracovníků na obcích v souladu s § 111 zákona o sociálních službách, a to v rozsahu minimálně 40 hodin za celé období realizace projektu.

Opatření se netýká sociálních služeb dle zák. 108/2006 Sb..

¹⁰ Realizovat činnosti sociální práce mohou na základě svého rozhodnutí rovněž místní samosprávy (obce I. typu). Základním cílem sociální práce je zajištění, resp. podpora „sociálního fungování“ klienta (jednotlivce, skupiny, či komunity) v životě obce. Základní rolí sociálních pracovníků je udržet rovnováhu ve vztahu klient a jeho prostředí (obec). Intervence sociálního pracovníka při porušení rovnováhy může směřovat jak ke změně u klienta, tak i ke změně života v obci (např. změna sociálního prostředí). Sociální pracovník by měl svou činnost vykonávat převážně v přirozeném prostředí klientů.

U obcí II. typu se jedná o výkon přenesené působnosti podle zákona č. 111/2006 Sb., o hmotné nouzi, u obcí III. typu podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. U obcí I. typu není legislativní opora výkonu v přenesené působnosti, nicméně všechny typy obcí mají možnost výkonu sociální práce v samostatné působnosti. Místní samosprávy se mohou rozhodnout zaměstnávat sociální pracovníky (kteří splňují kvalifikační podmínky podle cit. zákona) a vykonávat na svém území činnosti sociální práce. Nebo obce II. typu (pokud by nastala dohoda na úrovni samospráv) mohou zaměstnávat sociální pracovníky k výkonu sociální práce na území obcí I. typu.

Sociální pracovník vyhledává klienty v jejich přirozeném prostředí, provádí posouzení životní situace klienta, individuální plánování cílů klienta a kroků, které povedou k jejich naplnění, zplnomocňuje klienty, aby dokázali sami ovlivňovat své sociální prostředí a měnit podmínky svých životů. Sociální pracovník rovněž realizuje činnosti zaměřené na změnu sociálního prostředí klienta, spolupracuje s navazujícími organizacemi při řešení životní situace klienta a spolupodílí se na realizaci preventivních aktivit, jejichž cílem je předcházet vzniku nepříznivých životních situací klientů.